

İstanbul Sözleşmesi TBMM'den nasıl geçti?

Mücahit GÜLTEKİN, 25 Kasım 2019

<https://www.milligazete.com.tr/makale/3387324/mucahit-gultekin/istanbul-sozlesmesi-tbmmden-nasil-gecti>

Türkiye Batı'dan gelen tekliflere, davetlere, çağrılara her zaman çok duyarlı davranmıştır. TBMM'de yapılan kimi oylamalar, hem Batı tarafından kabul görmenin bizim için ne denli önemli olduğunu, hem de kendimizi Batı'ya kabul ettirebilmek için ne kadar istahlı olduğumuzu yansıtır.

18 Şubat 1952 tarihinde TBMM, Kuzey Atlantik Antlaşmasına (NATO) Türkiye Cumhuriyeti'nin Katılmasına Dair Kanun Tasarısı'nı oylamak için toplanmıştı. Meclis tam bir ittifakla NATO'ya "evet" dedi; 409 kabul, "sıfır" ret oyu çıkmıştı. Çekimser çıkan tek oy Adana vekili Cezmi Türk'e aitti. Ondan önce de, 1947'de IMF'ye üyelikle ilgili yasa tasarısı oylanmış; o gün Meclis'te bulunan 305 üyenin hiç birinden "red" cevabı gelmemişti.

Aradan yıllar geçti. Tam 8 yıl önce, 24 Kasım 2011 tarihinde, Meclis bu sefer çok riskli, çok tehlikeli bir belgeyi; İstanbul Sözleşmesi'ni oylamak için toplandı. Sonuç yine aynıydı; sözleşme o gün AK Parti, CHP, MHP ve BDP'nin "kabul" oylarıyla Meclis'ten geçti. Avrupa Birliği Parlamentosu Başkanı Jerzy Buzek de Genel Kurul'a hitap etmek için o gün oradaydı. İstanbul Sözleşmesi, Meclis'in 5. oturumunda gündeme alındı. Görüşmeler 22.50'de başladı, 23.16'da bitti. Tam adı "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" olan Sözleşme; ulusal bir uzlaşıyla, 26 dakikada, hukuk hiyerarşisinin en tepesine işte böyle yerleşti. Tereyağından kıl çeker gibi, bir yudum su içer gibi, kaydırdıktan kayar gibi; sorunsuz, pürüzsüz, tartışmasız...

Oysa ki, Sözleşme'nin 4. maddesi LGBT haklarını güvence altına alıyor; 12. maddesi, "kadına ve erkeğe ilişkin alışlagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan" örf, adet, gelenek ve her türlü uygulamayı "kökünden kazımayı" amaçladığını söylüyordu (Metnin orjinalinde "eradicating" geçmektedir. "Ortadan kaldırma" olarak çevrilen bu kelime kökünü kurutmak, kökünden söküp atmak, kökünü kazımak gibi anlamlara gelmektedir). Hemen hiç bir konuda anlayamayan bu dört parti İstanbul Sözleşmesi oylamasında aynı çizgide hizalanmış, aynı safta durmuşlardı. Oylamadan 246 kabul, "sıfır" ret oyu çıkmıştı. Çekimser oyu veren tek vekil ise ertesi gün Meclis'e dilekçe verdi. Yanlışlıkla "çekimser" tuşuna basmıştı, oyunu "kabul" oyuyla değiştirmek istiyordu.

Her şey gözümüzün önünde, göstere göstere olmuştu; Avrupa gelmiş Meclis'in ortasında aile kurumuna operasyon çekip gitmişti. Mevzu öyle gizli-saklı filan değildi. Örneğin İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanmasından iki yıl önce, Aile Bakanlığı'nın sahibi olduğu bir araştırma-

da “Aile kurumu kadınlar için güvenilir bir yer değildir” yazıyordu; yıl 2009’du. O yıl aynı zamanda boşanan çift sayısı ilk defa 100 binin üzerine çıkmış, 114 bin 162 olarak açıklanmıştı. Bu daha başlangıçtı. 2018’e gelindiğinde boşanan çift sayısı 142 bin 448’e yükseldi. 2000 yılında 13 evliliğe karşılık 1 boşanma gerçekleşirken, bu oran 2018’de 3,9 evliliğe karşılık 1 boşanma şeklinde gerçekleşmişti. Evlilikler azalıyor, boşanmalar artıyor; aile kurumu herkesin gözü önünde eriyip gidiyordu.

Kimseden “çıt” çıkmıyordu. Herkes bambaşka alemlerdeydi. Fakat, Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Selma Aliye Kavaf bir şeylerin yanlış gittiğini anlamıştı. 2009 Haziranında Viyana’da yapılan Avrupa Konseyi Aileden Sorumlu Bakanlar Konferansı’na katılmış ve “farklı aile formları” diye bir kavram geçtiği için tavsiye karar metnini imzalamamıştı. Sebep, bu kavramın eşcinsel aileleri de içeriyor oluşuydu. Yurda döndüğünde niçin imzalamadığını anlattı ve o meşhur çıkışını yaptı: “Eşcinselliğin bir hastalık olduğuna inanıyorum.”

Tabii ki kızılca kıyamet koptu. Bakan hakkında feminist örgütler bir “cadı avı” başlattı. İlginç olan, Bakan’ı kendi partisinden vekillerin de azarlamış olmasıydı. Dönemin Sağlık Bakanı Recep Akdağ “Bunları kişisel özgürlük meselesi olarak ele almak lazım” demişti. AK Parti Sivas Milletvekili Nursuna Memecan’a göre Kavaf’ın açıklamaları “talihsiz sözler”di. AB Başmüzakerecisi Egemen Bağış ise Der Spiegel’e verdiği demeçte, “Ben eşcinselliği bir hastalık olarak görmüyorum” diyecekti.

Selma Aliye Kavaf 2011 seçimlerinde aday olmadı ya da yapılmadı. 2011 seçimlerinden sonra Bakan da, Bakanlığın adı da değişti. Yeni Bakan, 19 Eylül 2011’de Rixos Grand Hotel’de LGBT örgütlerin de bulunduğu bir toplantıda STK temsilcileriyle bir araya geldi. Bakan o toplantıda eşcinsel haklarının anayasal güvence altına alınmasına “pozitif yaklaştığını” söyledi.

Şimdi, tekrar başa dönmek ve çok önemli bir ayrıntıyı dikkatinize sunmak istiyorum. Sözleşme’nin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı 24 Kasım 2011’de Meclis’te oylanmış ve 8 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştı. Fakat geçenlerde fark ettim ki, Meclis’in oyladığı Sözleşme ile, Resmi Gazete’de yayınlanan aynı değildi. Sözleşme’nin belki de en kritik maddesi olan 4. maddenin 3. bendindeki “cinsel tercih” kelimesi, Resmi Gazete’de “cinsel yönelim” olarak değiştirilmişti. Bunun hukuki karşılığının ne olduğunu bilemiyorum. Ama öyle görünüyor ki, Kanun, Meclis’ten çıkıp Resmi Gazete’ye gidene kadar, bir el araya girmiş ve o ifadeyi değiştirmiş. Kısacası, bugün yürürlükte olan Sözleşme, Meclis’in onayladığı Sözleşme ile aynı değil.

Bütün bunlar olurken, toplumu uyandırması gereken kesimler sessizdi. Ne Bakan’ın açıklamaları, ne imzalanan sözleşmeler, ne de Bakanlığın araştırmasındaki o ifadeler dindar-muhafazakar çevrelerde gündem olmadı. Dediğim gibi, Türkiye o sıralar bambaşka alemlerdeydi. Kimse eleştiri duyacak, dinleyecek durumda değildi.

Sonunda olan oldu. Türkiye'nin İslamcılarını çocuklarının gözlerinin önünde savrulup gittiğini, ailenin çözülüp çöktüğünü izlemeye ve dolayısıyla farklı düzeylerde tepkiler vermeye başladı.

*

Peki neden böyle oldu, oluyor? Bizler neden her sorunu ancak o sorun kucağına oturduktan sonra fark edebiliyoruz? Niçin illa ateş ocağına düştükten sonra feryad etmeye başlıyoruz?

Bunun, tek sebebi olmasa da, temel sebebi eleştiri kültürünün saltanat rejimleriyle birlikte zaman içinde buhar olup gitmesidir. Dikkat edin, “yoktu” demiyorum, “zaman için yok olup gitti” diyorum. Çünkü bir zamanlar bizim kültürümüzde halife de dahil herkes ulaşılabilir ve eleştirilebilir idi. Yaşlı bir kadın çıkıp Hz. Ömer (ra) gibi adalet timsali birini herkesin içinde eleştirebiliyordu. Hz. Ömer (ra) de onu dinleyip, eleştirilere cevap veriyor, açıklama yapıyordu. Bu kültür, bu edeb, bu hassasiyet zaman içinde eriyip gitti. Bize, kürsülerden, Hz. Ebubekir'e (ra) “Eğer yanlış yaparsan seni kılıçlarımızla doğrulturuz” sözlerini anlatan hocalar, o kadar çok şeyi dokunulmaz kıldılar ki, aklımıza takılan herhangi bir şeyi sormaya korkar olduk. Zamanla aklımıza takılanlarla yaşamaya alıştık. Gün geldi, aklımıza takılanlar, ateş olup evimize, mahallemize, okulumuza ve sınıflarımıza düşmeye başladı.

Bizler insanız; yanlış yapabiliriz. Belki yapmalıyız da; kendimizi insan üstü görmememiz için. Evet, İstanbul Sözleşmesi'ni imzalamak yanlıştı. Ama bugün, o sözleşmenin kimileri tarafından savunulduğuna şahit oluyoruz.

Oysa,

Bir şeyi yanlış yapmaktan daha kötü olan şey, o yanlışını korumak zorunda kalmak; ondan da kötüsü, yaptığın yanlışın doğruluğuna inanmaya başlamaktır.

Özetle: “Yol yakinken dönün” diyemiyorum, çünkü epey yol alındı. Ama yine de dönmek mümkün; sorun metastaz yapmadan, acılar içinde kıvranan aile yapımızı morga kaldırmadan önce bu yoldan dönün...